

Egy peremhelyzetű gyermek közösségbe illesztése

Szocialista társadalmunkban egyre gyakrabban hangoztatott igény az iskolával szemben, hogy *semlegesítse* a művelődési esélyegyenlőtlenség hatásait, és biztosítsa azt, hogy ezek iskoláinkban ne termelődhessenek újjá. Mivel nem áll módunkban azokat a tényezőket megváltoztatni, melyek a gyerekek között a művelődési esélyegyenlőtlenséget létrehozzák, ezért e területen a legfontosabb feladatunk a *hátrány csökkentése* és az *újratermelődés megakadályozása*.

Tanulmányom a fentiekben kifejtett gondolatokkal függ össze. Az általam vizsgált eset nem egyedi, minden osztályfőnöknek gondot okozhat:

- Miként lehet a hátránnyal induló és a hátrányt behozni nem tudó, peremre szorult gyermekeket visszavezetni a közösségbe?
- Hogyan lehet az elszigetelődés okait feltárni és azokat megszüntetni?

A tanulmányomban vizsgált témát a mindennapi pedagógiai gyakorlat vetette fel. A jól ismert szociometriai módszer alkalmazása során az osztályfőnök megdöbbenve tapasztalta, hogy egy kislány nulla szavazatot kapott. Maga a tény is szomorú, de ez esetben az váltott ki csodálkozást, hogy az eddigi megfigyelések nem jeleztek semmi olyan problémát, mely a gyermek személyiségével magyarázhatók lennének.

A MIÉRT? kiderítésére vállalkoztunk (Baltási Judit osztályfőnök és Szabóné Gondos Piroska főiskolai tanársegéd volt a munkatársam). A végigjárt utat szeretném bemutatni, másfél év tapasztalatairól számot adni. A *múlt feltérképezése*, a *jelen regisztrálása* mellett *igyekeztünk megoldási módokat* is keresni. Eredményeink nem állnak arányban a befektetett energiával, hisz 9–10 év „nevelőmunkáját” nem is olyan könnyű korrigálni.

Vizsgálódásunkat 1979-ben a Kaposvári Tanítóképző Főiskola Gyakorló Általános Iskolájának 3/B osztályában kezdtük, és közel két tanéven át végeztük.

A vizsgált osztály létszáma 33 fő.

Az osztály heterogén összetételű (tanulmányi eredmény, családi és anyagi helyzet, a családok kulturális körülményei, szubkultúrája stb.), reprezentálja a lakónegyedek gyermekeinek életkörülményeit.

A téma vizsgálata megfelelő *kutatási metodika* alkalmazását kívánta meg. Olyan komplex módszereket használtunk fel, amelyek kiterjedtek az osztályközösség, más közösségek, mesterségesen létrehozott csoportok, valamint a közösséget alkotó egyének vizsgálatára is. Több oldalú információszerezéssel ellenőriztük adatainkat, hogy minél közelebb juthassunk a valós helyzethez.

Felhasznált módszereink:

a) Megfigyelés:

Célja: a személyiség alakulásának figyelemmel kísérése a családban és más közösségekben. (A kiscsoportban, valamint az osztályban elfoglalt státuszok alakulásának regisztrálása a direkt és indirekt ráhatások során;

A családlátogatáson tapasztaltak összegyűjtése.

A megfigyelés hosszan tartó és felelős munkáját az osztályfőnök végezte.)

b) Kérdőív alapján való kikérdezés:

Két típusú kérdőívet szerkesztettünk. Az egyik kérdőív feladata a családlátogatásokon nyert tapasztalatok „adatszerű” kibővítése volt, míg a másikat a gyerekek számára készítettük. Az utóbbi a feladatok vállalásának igényére, a tevékenység módjára (szervezeti formájára) „kérdezett” rá. A kérdéseket rajzos formában is közvetítettük.

c) Felhasználtuk a gyerekek *élménybeszámolóját*. Ezek egyben kontrollként is szerepeltek.

d) Az *egyéni és csoportos beszélgetéseket* a probléma okainak feltárásához alkalmaztuk.

A vizsgált személlyel folytatott exploráció témakörei a következők voltak:

1. A családhoz való kapcsolat.
2. Az otthoni munkában való részvétel.
3. Az iskolai munka a tanulás eredményessége.

4. Iskolán kívüli elfoglaltságok.
5. Szabadidő felhasználása.
6. Baráti kör (iskolában és iskolán kívül).
7. Érdeklődési kör
8. Jövőre irányuló elképzelések.
- e) Nagy súlyt fektettünk a *produktumelemzésre* (fogalmazványok, rajz).
- f) Vizsgálatunk tárgyát képezték az iskolai dokumentumok is. (Személyiséglapok, osztálynapló, családlátogatásokról készült feljegyzések stb.).
- g) A *szisztematikus következtetőképességet* a Raven teszttel, az *intelligenciát* a Hawik teszttel mértük.
- h) Az *érzelemlátás*, a *képzelet*, a családi és iskolai *konfliktusok* feltárására használtuk fel a Thomas-mesét.
- i) Luis Cormann *családrajz* ismertetőjének segítségével vizsgáltuk a gyermeki rajzokat. Igyekeztünk a projektálódott érzelemlátást, a családhoz való viszonyt feltárni.
- j) Elkészítettük az *anamnézist*. (Regisztráltuk a jelent, és a tények birtokában igyekeztünk megtervezni a prognózist.) *Eszközként* használtuk fel a *kérdőíveket* (szülőknek és gyermekeknek szólót); a *szociometriai mérőlapokat* (6–10 éves korú gyermekeknek); *rajzos mérőlapokat* a jellembeli tulajdonságok regisztrálására; *élménybeszámolókat*, *produktumokat*, fogalmazványokat elemeztünk; személyiségvizsgáló *teszteket* alkalmaztunk, és végül emlitem azokat a *technikai eszközöket*, melyek segítségével a jegyzőkönyveket elkészíthettük.

A vizsgálat menete:

Az osztályfőnök első jelzése után kis idő elteltével, megismételtük a szociometriai vizsgálatot. Ez a mérőlap más kritériumokkal készült, de az eredmény változatlan maradt: problematikus kislányunk (Ny. M.) ismét nulla szavazatot kapott. Elhatároztuk, hogy szisztematikus, a meglevő adatokra építve megpróbáljuk megközelíteni a gyermek személyiségét.

A feltáró munkát nehezebb feladat követte: a jövő megtervezése, a megoldás lehetőségeinek számbavétele, a módszerek, eszközök kiválasztása.

Abból indultunk ki, hogy a gyermek legtöbb idejét az iskolában tölti, célszerű tehát ebben a szervezeti formában keresni a lehetőségeket, melyek segítségével kimozdíthatjuk Ny. M.-et a jelenlegi helyzetéből.

Létrehoztunk egy mesterséges csoportot, melynek funkcionálását több szempontból is lényegesnek tartottunk:

- segítségével olyan pedagógiai szituációkat teremthettünk a csoportban, melyek interakciós teret biztosítanak Ny. M.-nek;
- intenzív hatásrendszerrel gyakorolhattunk: a modellállítás, befolyásolás, közvetett ráhatás pozitív módon érvényesítheti erejét a csoport-gyermek viszonyban;
- az új viszonyulást interiorizálhatja majdan az egész osztályközösség.

Minden lehetőséget megteremtettünk ahhoz, hogy a csoporttagok egymással állandó interakcióba legyenek, pozitív módon befolyásolhassák egymást, és fejlesztőleg hassanak egymás személyiségére. Reméltük, hogy a hierarchiában kialakult értékkiteleik hatnak mind az osztály, mind Ny. M. eddigi értékrendjére.

Szükség volt arra, hogy a munkában a vizsgált személy olyan lehetőségeket kapjon, melyekben sikerélményhez jut, és ezzel státusza a csoportban megemelkedjék.

Hat olyan tanulót választottunk ki a *csoportba*, akik a szociometriai szavazatok alapján *reprezentálták* az osztály egészét; munkafegyelmük lehetővé tette, hogy az *iskolai oktatásban* is csoportmunkában dolgozhassanak; valamennyien *napközisek* voltak (Ny. M. is az); *azonos lakótelepen* laktak, tehát szabadidő-közösséggé is alakulhatnak; ugyanannak az *órszéknek* a tagjai, tehát a csoport mozgalmi jellegét is ki lehet használni.

A kiválasztott hat tanuló kérdőívét áttanulmányoztuk, és megnéztük, hogy milyen munkaformához vonzódnak a gyerekek. Az is érdekelt bennünket, hogy milyen feladatokat végeznének szívesen. A csoportos és egyéni beszélgetések során fényt derítettünk a választások okaira is.

Összesített táblázatomban ezeket az adatokat tartalmazza:

Név:	Kapott pontszám:	Tevékenység:	
B. P.	139	produktív, kivitelező	individualizált munka
Ny. M.	0	produktív, kivitelező	individualizált munka
H. I.	50	produktív, kivitelező	frontális osztálymunka
K. É.	13	produktív, kivitelező	frontális osztálymunka
B. Zs.	3	passzívan szemlélődő	csoportmunka
Gy. A.	1	kutató, elméleti tev.	csoportmunka

A vizsgálat eredményeinek elemzése

1. A *szociometriai kérdőívünk* kérdései 6–10 éves korú tanulók számára készültek, és mindössze hét választási területet öleltek fel. A megfogalmazott kérdések nemcsak rokonszenvi kritériumokat tartalmaztak, hanem az általános és speciális képességek elismerésére is szolgálhattak. Elutasítást nem szövegeztünk meg, hisz a pontszámok így is jelezték számunkra a szociometriai gazdagok ill. szegények számát, nevét.

SZOCIOMETRIAI KÉRDŐÍV

6–10 éves tanulók részére

1. Ki a legjobb barátod az osztályban?

2. Sorold fel annak a három gyereknek a nevét, akikkel legszívesebben játszol együtt!

3. Ha őrösörök kirándulni menne, kik tudnák legötletesebben irányítani a játékok?

4. Ha kulturális szemlére készülnének egy rövid műsorral, szerinted melyik két gyerek tudná irányítani a felkészülést?

5. Melyik két gyerek tudna legügyesebben szerepelni egy rajversenyen?

6. Kik azok az osztálytársaid, akik legügyesebben tudják segíteni pajtásaikat a tanulásban?

anyanyelv: _____

számтан: _____

körny. ism.: _____

gyak. fogl.: _____

testnevelés: _____

ének: _____

7. Ki az a három gyerek a rajban, akinek a véleményére, tanácsára szívesen hallgatnál?

A nyert adatok elgondolkodtattak bennünket. Elsősorban vizsgált személyünk nulla pontja állt felkiáltójelként előttünk, de aránytalanul magasnak ítéltük meg B. P. kapott 139 pontját is. Attól tartottunk, hogy a kisleány sztár helyzete nem pozitív irányban fejleszti majd a gyermek személyiségét tovább.

Elhatároztuk, hogy megfigyelésünk nemcsak Ny. M.-re terjed ki, hanem „végigpásztázzuk” alaposan az egész osztályt, és megpróbáljuk kideríteni, hogy mi rejlik a kapott szavazatok mögött. Azért tartottuk ezt olyan fontosnak, mert egy érdemtelenül rögzült rossz státus – ami esetleg a még meglevő társadalmi egyenlőtlenséget vetíti ki a gyermekek kapcsolataira – gátolja a személyiség kibontakoztatását a lehetőségek legmagasabb szintjéig, és a tehetségek felkutatását, azok gondozását is megnehezíti.

2. *Kérdőívet szerkesztettünk a szülők számára.* Segítségével kiegészíthettük a családlátogatásokon nyert információkat. Így részletes képet kaptunk a család életkörülményeiről. Szemléltetésképpen egyetlen adatot szeretnénk kiragadni és bemutatni a sok közül. Mivel ez az „adat-töredék” még a családok kulturális színvonalát sem mutathatja meg, így nincs hozzá alapunk és jogunk, hogy ezekből általánosításokat fogalmazzunk meg, mégis érdemes áttekinteni a táblázatot.

Tanuló neve	Kapott szavazat	Napilapok, hetilapok	Lexikonok, tud. könyv	Könyvek száma
B. P.	139	Somogyi N. Nők Lapja Ország-Világ Rakéta Élet és Tud. Magyarország	Új magyar lexikon I–VII.	400 db
H. I.	50	Népszabadság Magyarország Nők Lapja	Erdészeti Faipari Műszaki Földrajzi lexikon	100 db
K. É.	13	Somogyi N. Képesújság Sport Kisdobos Dörmögő RTV	–	70 db
B. Zs.	3	Somogyi N. Nők Lapja	–	100 db
Gy .A.	1	Rakéta Autósélet Nők Lapja	Eü-i lexikon, Értelm. szót.	300 db
Ny. M.	0	Somogyi N. Ludas Füles Pajtás	–	70 db

Megjegyzés: Ny. M. a Pajtást az iskolában veszi meg. A 70 db könyv zömét az iskolában ajánlott könyvek teszik ki, melyeket neki és testvérének az osztályfőnök és a napközis nevelő ajánlott.

3. Az exploráció eredménye

1. A családboz való kapcsolat:

M. a 2 és fél éves kishúgát szereti a legjobban. Édesapjával van a legjobb kapcsolata. Fiú testvérével gyakran vannak azonos gondolatai, de sokat veszekednek. János (a fiú testvér) a család kedvence. Illetve az édesanya Jánosnak kedvez, az édesapa a kicsinek és M.-nek. Nagyszüleit a kislány nem ismeri, csak az egyik nagyanyját látta egy lakodalm alkalmával.

2. Az otthoni munkában való részvételre vonatkozó kérdések: Nagyon sokat kell segítenie: mosogat, főz, bevásárol, takarít, vigyáz a húgára. Főleg vasárnap van sok munkája, mert akkor hosszabb a nap, és több is a munka. Néha – az ő szavaival – dunnyogva dolgozik, de azért megcsinálja, amivel megbízták.

3. Tanulmányi, iskolai munkája:

Szeret iskolába járni. Legjobban a testnevelést szereti, de a magyar nyelv és irodalom is kedvence. Majdnem minden tárgyat szeret – állítja – még az éneket is, csak az éneket tanító tanárt nem kedveli. Csak napköziben foglalkozik a tanulással, mert otthon nincs rá ideje, „... Meg anyu sem ér rá velem törődni, mert Jánossal foglalkozik.”

4. Iskolán kívüli elfoglaltságai:

Különórákra, szakkörökre nem jár. (Ez a helyzet azóta az osztályfőnök javaslatára változott, most már matematika szakkörre jár a kislány.) Sportolni nem szokott, pedig szeretne. Vagy nagyfokú igénytelenségével, vagy túlzott otthoni elfoglaltságával magyarázható ez az állapot.

5. Szabadidő-felhasználása, szórakozásai:

Olvasni szeret a legjobban. Színházba nem jár, moziba is csak nagyon ritkán. Játszik néha babával és labdával, de legtöbbször csak úgy maradhat kint az udvaron a gyerekek között, ha az édesanyja elküldi valahova, és ő „meghosszabbítja” a megbízatást. Arra a kérdésünkre, hogy mit szeretne elhagyni az elfoglaltságai közül, nem válaszolt; arra viszont nagyon gyorsan és határozottan reagált, hogy mi az, amit nagyon szeretne, de nem marad rá idő. Íme a válasz: „Valamelyik szülővel szeretnék elbeszélgetni, de anya J.-re figyel, apu meg nagyon ritkán van itthon.

6. Barátok iskolában és iskolán kívül:

Négy kislányt nevezett meg a lépcsőházból, akikkel együtt szokott játszani, majd szinte azonnal kettőre redukálta le a sort. A további beszélgetésből kiderült, hogy tulajdonképpen csak véletlen összevetődésről van szó, hiszen egyik kislány sem volt náluk, és ő sem látogatta meg egyiküket sem. Indok: „Nem nagyon érek rá, a hugira kell vigyázni.”

7. Érdeklődési köre:

Hosszú hallgatás volt a válasz. Nagy sokára azt felelte, hogy az, amit az iskolában nem ért. Amikor megérdeklődtük, hogy annak utána néz-e, akkor ismét csak a vállát vonogatta. Érdekes, hogy az olvasást nem nevezte meg, pedig tudtuk, hogy szeret olvasni, és korábban ő is hivatkozott erre. Természetes, hogy ebben az életkorban nincs kialakult érdeklődési kör (vagy csak ritkán), de ilyen érdektelenség is elgondolkodtató.

8. Jövőre irányuló elképzelések:

Hosszú mesébe kezd arról, hogy a kishúga súlyos betegen került kórházba. Büszke volt rá, hogy ő vette észre, hogy lázas a kistestvére, és hívta haza édesanyját a szomszédból. Ezek után közölte, hogy doktornő szeretne lenni, mert akkor meg tudja gyógyítani a beteg embereket.

Megjegyzés: A beszélgetések után megfogalmaztuk magunknak azt, hogy a gyermek családja nem alkalmas pozitív modellnek a gyermek számára: inkább a kislány személyiségfejlődését gátló, mintsem serkentő tényező. A hiányosságokra az osztályfőnöknek fel kell figyelnie, és lehetőség szerint korrigálni azokat.

4. Családrajz

Megkértük M.-et, hogy rajzolja le a családját, vagy rajzoljon egy olyan családot, amilyent szeretne. (Ny. M. az előző kérést választotta.)

A rajzolás után elmesélte nekünk, hogy kik szerepelnek a rajzon, és mit csinálnak éppen a szereplők. Kik a legkedvesebbek számára, ki a legboldogabb, kit szeret a legjobban, melyik figura ábrázolja őt.

(Nem volt nehéz dolgunk, mert a kislány kérés nélkül is szavakkal kommentálta a rajzát. Még olyan dolgokra is fény derült a spontán beszélgetés közben, melyeknek korábban nem voltunk tudatában. Az így kapott adatokat összevethettük a családlátogatás, az adatkérőlap, a megfigyelés és az exploráció adataival.)

A rajz elemzése:

a) Grafikus szint:

vonalvezetése: az egész lapon rajzol. Nagy vitalitás jellemzi. Könnyen extrovertálódik.

– erős: vastag, erős vonalakat használ, de nem jellemzi agresszivitás.

– elhelyezés: Önmaga elhelyezése a legérdekesebb. A rajzon úgy tűnik, hogy az édesapja nyakában ül, de ő elmondta, hogy elbújt az édesapja elől, aki meg akarta büntetni.

– a rajz ritmusa: Némi ismétlődés figyelhető meg a figurák ábrázolásában. Hajlik a sztereotípiára. (Talán magyarázza ezt a gyermek túlságosan is beszámolyozott egész élettevékenysége.) A gyermek a rajztól balról jobbra kezdte.

b) A formai struktúrák szintje:

– a szereplők struktúrájának ábrázolása Corman szerint racionális típusba sorolná a gyermek, mert aránylag sztereotípen adja vissza a viszonylag mozdulatlan, de ritmikusan egymás után jövő embereket, akik (egy eset kivételével) egymástól izoláltak, miközben rajtuk a részletek precíz. Ez viszont a személyiség énjének merevségét, szabályok közötti élését jelzi.

– a tartalom szintje: a kislány a valódi családját rajzolta le, a realitás elve vezényelte. Nem fedezhető fel sem szorongás, sem elhárítás, sem a kínos realitás tagadása – védekezés – A projekciónak, sem a büntudati szorongásnak semmi jele nincs. Viszont elgondolkodtató az az ábrázolásmód, ahogy önmagát rajzolja. Elsőként J.-t, a fiutestvért rajzolta le, őt T., a kis húg követi. Harmadiknak édesanyját ábrázolja, majd az édesapa következik. Utolsónak rajzolta le saját magát úgy, hogy alakját az apa háta mögé rejti. Véleményünk szerint ez nem a felettes ÉN-től való szorongást jelenti, hanem egy reális személy, az anya, vagy az ő parancsolgatásai elől való menekülést. A kislány rendkívül közlékeny volt. Elmesélte, hogy J.-t mosolygósra raj-

zolja, mert ő mindig vidám. Kishúgával a fiú bújócskázik, és T. „Kukucs!” felkiáltással hívja magához. Az anya a legszebb ruhájában van. Szájába ezt a mondatot adja a kislány: „Marcsi, mosogass!” Apa otthon mindig melegítőben van, és sokat segít. Eredetileg porszívóval akarta őt lerajzolni a kislány, de nehéznek találta rajzilag ezt a feladatot, és módosított az elképzelésén. Így az édesapa keze hátul összekulcsolt – ami ugyan a rajzból nem derül ki. – Az elhelyezésen kívül az is érdekessége a rajznak, hogy bár az egész munka tobzódik a színekben, a gyermek önmagára szűrte ruhát adott, amit még satírozással sem díszített. Ez arra utalhat, hogy a családban nem tulajdonít önmagának központi szerepet, sőt, nemcsak az ábrázolásban kerül háttérbe.

5. A *szisztematikus következtetőképesség* (gondolkodás vizsgálatára a *Raven tesztet* használtuk fel.

M. 8 percig dolgozott. 25 perceptilis pontot szerzett. Ez átlagos (–) intelligenciának felel meg.

A *Hawik teszt* eredménye: 92 IQ

6. A 16 kérdésből álló *Thomas-mese* volt hivatott feltárni, ill. speciális módon megközelíteni a vizsgálati személy érzelmvilágát, képzeletét, az esetleg meglevő családi és iskolai konfliktusokat. Meg kívánjuk jegyezni, hogy ilyen korú gyermekeknél a válaszokat csak feltételesen szabad elfogadnunk, egy kis fenntartással kell kezelnünk, hisz legtöbb gyermek tudatosan kerüli a család intim dolgainak a kiadását. Ezért egyedüli módszerként való használata nem fogadható el.

Megjegyzés: M. gondolataiban vissza-visszatérő téma a barátokkal való kapcsolat: félénk, nehezen barátkozó gyermek; a barátság megtiltása a felnőtt részéről; az egyedüllétől, a kiközösítéstől való félelem; az osztálytárs féltése a saját szüleitől; egy jó barátal a felnőtt társadalom elhagyása; összeveszés a barátal, mert a szülő nem engedi a játékot stb.

Mindebből arra következtethetünk, hogy M.-nek a gyerekekkel való kapcsolata nem megnyugtató. Úgy tűnik, hogy részéről a kezdeményezés megvan, de vagy visszautasításban van része, vagy a szülő tiltja meg a barátkozást. Erre a problémára az osztályfőnöknek gondos mérlegeléssel megoldást kell keresni.

Kitűnik a meséből, hogy az anyának domináns szerepe van a családban (ezt igazolja a családrajz és az explerációs módszer is). Nevelési módszerei gyakran válthatnak ki gátlást a gyermekből. E probléma megoldását feltétlen az édesanyával közösen kell megpróbálni.

Bár Ny. M. többször igyekezett meggyőzni bennünket arról, hogy ő soha nem kap ki, náluk nincs, vagy alig-alig van büntetés, a mese alapján ez nem fogadható el.

A válaszokat kezdetben a mesebeli kisgyermek vélt megoldásaival kezdte, de szinte azonnal rátért a saját élményanyagára. Folyékonyan, oldottan mesélt (egy kérdés kivételével), extrovertált személyiség benyomását keltette.

7. A gyermek önjellemzése – az első bekezdés kivételével – alátámasztja eddigi következtéseinket. Az első bekezdés is – valótlansága miatt – a probléma meglétét igazolja, és a gyermek erős vágyát tolmácsolja a barátok meglérére, megszerzésére.

Ilyen vagyok!

Én jószívű és segítőkész vagyok. Osztálytársaim barátkoznak velem, mert megértő és igazi barát vagyok. Sok barát és barátón nagyon jó hozzám, és én is viszonzom ezt a szeretetet. De néha azért az öcsémmel össze szoktam veszni. A húgomat nagyon szeretem.

Apuhoz vonzódok legjobban, de anyunak segít az egész család. A Timi és János szépen játszanak, mi hárman takarítunk-főzünk-mosunk. Néha én csinálom a levestésztát. De azért verekszem, ha már nagyon mérges vagyok. Néha dunnyogni is szoktam. Vagy azért, mert nem akarok elmosogatni, vagy azért, mert nincs kedvem kitakarítani.

Én megpróbálom kijavítani a rossz tulajdonságomat.

8. Minden szükséges információknak, adatunk megvált ahhoz, hogy elkészíthessük a gyermek *anamnézisé*t:

Anamnézis

Ny. M. 1970. december 20-án született.

Családra vonatkozó adatok:

Mindkét szülő segédmunkás. Az apa kb. fél éve vidéken dolgozik, és csak a hét végén tölti a családjával. Az anya állami gondozott volt. 1980. februárjáig egyszobás, komfort nélküli családi házban laktak. Most két és fél szobás, összkomfortos, modern lakótelepi házban élnek. A családban három gyermek van, M. a legidősebb.

Elsőosztályos koráig M.-mel sokat foglalkoztak a szülei, érdeklődtek a munkája iránt. Mióta középső testvére is iskolás, minden figyelmüket ő köti le. Otthon egyébként is elhanyagolják a kislányt. Felnőttnek tartják, akinek feladatai közé tartozik még a kis húgának gondozása, felügyelete is. Ezen a helyzeten a kislány szeretne változtatni, de sikertelen a próbálkozása.

A tanuló egészségi állapota:

Sovány testalkatú, normális magasságú gyermek. Súlyos betegsége nem volt. Ruházata kissé elhanyagolt. Köpenye gyakran vasalatlan. A gyerek haját elcsúfítja az édesanya szakszerűtlen hajnyírása. Ezek miatt gyakran csúfolják is a gyermekek. M. megjelenéséből hiányzik minden csín, pedig semmivel sem csúnyább, mint bármely társa. (Bár ez nem kimondottan az egészségi állapotra, annak kategóriájába tartozik, de nagymértékben befolyásolja a gyermek pszichés közérzetét.)

Érdeklődése, bajlata:

Szeret olvasni. Rendszeres könyvtárlátogató. Kedveli a dalos játékokat, bár nem tartja magát jó énekesnek, így inkább csak nézője azoknak. Szívesen tornászik. Részt vesz a gyermekek játékaiban, bár gyakran visszautasításban van része. Élvezi a rajzolást, de rajzain sztereotip módon állandó motívumok ismétlődnek: egyszerű virágok, házak, szívek. Figurális megoldás rajzainban szinte csak „felkérésre” fordul elő.

Közösséghez, önmagához való viszonya:

Szeret együtt játszani, de soha nem akar a középpontba kerülni. Örömmel alkalmazkodik a többiekhez. Néha-néha kezdeményez is, de ha nem talál visszhangra, abba nagyon könnyen belenyugszik. Felnőttekhez nagyon kötődik. Szívesen beszélget, mesél; élvezi, ha valaki vele tördök. Hálás minden szeretetért. Önmagával elégedett, nincsenek különösebb igényei önmagával szemben, elfogadja olyannak magát, amilyen.

Munkához való viszonya:

Kötelességtudóan megoldja feladatait több-kevesebb sikerrel. Ha dicsérik, szárnyakat kap. Rendkívül motiválja a megkülönböztető figyelem. Írásbeli munkái ziláltak, maszatosak. Szívesebben old meg szóban feladatot. Szóban jobban is fogalmaz, mint írásban. Helyesírása elfogadható. Gondolkodása lassú, és ez főleg a matematikai feladatok megoldásában mutatkozik meg.

Megismerő tevékenysége:

- a) Hallása jó. Látását szemüveggel korrigálták.
- b) Tapadó figyelmű. Képes hosszabb idejű koncentrációra is, de túl lassan tud átváltani más dolog megfigyelésére.
- c) Irányítással képes megfigyeléseiről számot adni.
- d) Az öt érdeklő dolgokat könnyen elsajátítja. Vizuális típus. Megőrzése nem pontos. Emlekezete mechanikus (logikus elemekkel).
- e) Képzelete gazdag. Jól reprodukál.
- f) Gondolkodása a konkrét síkján mozog, nehezen szakad el a tárgyaktól. Rajz segítségével absztrahál. Összehasonlítani segítségével tud.

Érzelmi élete:

Szereti társait, a gyermektársaságot. Szeretne baráttra lelni. Jószívű, jóindulatú. Bárki értekelésében mindig a pozitívummal kezdi. Nagyon érzékeny, de nem haragtartó. Minden jó szóért hálás. Keresi a felnőttek társaságát is. Derűs, jókedvű. Szeret együtt örülni társaival, elismeri azok sikereit.

Akarati tulajdonságai:

Cselekedeteit gyakran irányítják a véletlen motívumok. Befolyásolható, túlságosan is alkalmazkodik társaihoz. Pillanatnyi tevékenysége következményeivel nem számol. Az osztályban nagyon rossz a státusa, jóindulatú lénye ellenére is megtűrt személy. (Ebben nagyrészt a gyerekek külsőségek iránti megítélése játszik szerepet.)

(Folytatjuk)

